

Grote Rietschuur, Diemen

Uitkomsten expertmeeting - gemeentehuis Diemen

maandag 15 oktober 2018

Inhoudsopgave

1 Inleiding

1.1	Aanleiding	p.3
1.2	Voorgeschiedenis	p.3
1.3	Deelnemers	p.3
1.4	Vraag aan experts	p.4
1.5	Uitgangspunt gemeente Diemen	p.4

2 Uitkomsten expertmeeting

2.1	Rijksbeleid monumenten	p.5
2.2	Gemeentelijkbeleid monumenten	p.5
2.3	Beschermen via de monumentenstatus of via het bestemmingsplan	p.5
2.4	Bescherming via de status 'gemeentelijk monument'	p.6
2.5	Wat kan er bij een gemeentelijk monument?	p.6
2.6	Duidelijke kaders voor herbestemming	p.7
2.7	Functie	p.7
2.8	Subsidies	p.8
	Bronnen	p.8

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De Gemeente Diemen overweegt De Grote Rietschuur te beschermen als gemeentelijk monument. De directe aanleiding hiervoor was een verzoek van Bond Heemschut en de Historische Kring Diemen in april 2015 aan het college van Burgemeester en Wethouders. Als vroeg werk van de hand van de Amsterdamse architect Frank van Klingeren en mede vanwege de aanwezige muurschildering van de hand van kunstenaar Pierre van Soest, volgde vervolgens een voorbescherming van het gebouw. Begin juli 2018 besloot de gemeenteraad om het gebouw vanwege de te hoge onderhoudskosten voor Pantar per 1 januari 2019 uit erfpacht over te nemen en zo het cultuurhistorisch waardevolle gebouw - met veel achterstallig onderhoud - te kunnen behouden.

Op verzoek van de gemeente Diemen werd op maandag 15 oktober een expertmeeting georganiseerd door het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland om de projectgroep Plantage De Sniep te adviseren over de borging van de hoge architectonische en cultuurhistorische waarden van de Grote Rietschuur en over het wel of niet vastleggen van deze bescherming voorafgaand aan de geplande herbestemming van de voormalige werkboerderij en de herontwikkeling van het omliggende terrein.

1.2 Voorgeschiedenis

Het gebouw aan Kriekenoord in Diemen dat wordt aangeduid als de Grote Rietschuur werd in 1952 gebouwd als onderdeel van een werkinrichting in opdracht van de stichting Arbeidsinrichting voor Geestelijk Onvolwaardigen. De locatie lag toen nog een flink eind buiten het dorp Diemen. Het terrein, van circa twaalf hectare groot, kreeg het karakter van een landgoed, met naast de Grote Rietschuur een woning en een kleine rietschuur en daaromheen kwekerijen voor bloemen en fruit, weiden voor het houden van vee, een vijver voor eenden en zwanen en een perceel voor hakhout, dat als geheel aan drie zijden werd begrensd door windsingels.

De stichting AGO had het terrein voor werkverschaffing voor haar cliënten lange tijd in gebruik. Vervolgens werd het door Pantar, een werk- leerbedrijf voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, in gebruik genomen. In zekere zin wordt de Grote Rietschuur tot op heden nog steeds gebruikt als sociale werkvoorziening en doet het tevens functie als postsorteercentrum en kantoor. De oorspronkelijke groene terreininrichting heeft door de decennia heen steeds meer een versteend karakter gekregen, door de aanleg van parkeerplaatsen en met de komst van het naastgelegen hoofdkantoor van Pantar. De bij het landgoed behorende gebouwen zoals kassen, stallen zijn in de loop der tijd gesloopt. De kleine rietschuur het meest recent, in 2014. Van de windsingel is alleen nog het deel aan de zijde van de huidige sportvelden deel behouden gebleven.

1.3 Deelnemers

Namens de projectgroep Plantage De Sniep van de gemeente Diemen waren aanwezig:

- Kevin Boers	Team Projecten, Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling
- Marijke Bruinsma	Stedenbouwkundige en landschapsontwerper
- Henriëtte Caro	Beleidsmedewerker Ruimtelijk beleid / Erfgoed
- Paul de Ruijter	Coördinator team Infrastructuur
- Suzanne de Groot	Planeconoom / Beleidsadviseur grondzaken
- ...	

Namens het Steunpunt Monumenten en Archeologie waren aanwezig:

- Marrit van Zandbergen	Beleidsmedewerker Erfgoed - Gemeente Hoorn
- Peter Oussoren	Loods Herbestemming Monumenten - Provincie Noord-Holland
- Dorine van Hoogstraten	Adjunct directeur - MOOI Noord-Holland / coördinator Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland
- Reinier Mees	Programma Monumenten en Herbestemming Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland

Uitkomsten expertmeeting Grote Rietschuur, Diemen

1.4 Vraag aan experts

Tijdens de expertmeeting van het Steunpunt werd onderzocht hoe het behoud van de Grote Rietschuur het beste kan plaatsvinden, aan de hand van het volgende programma:

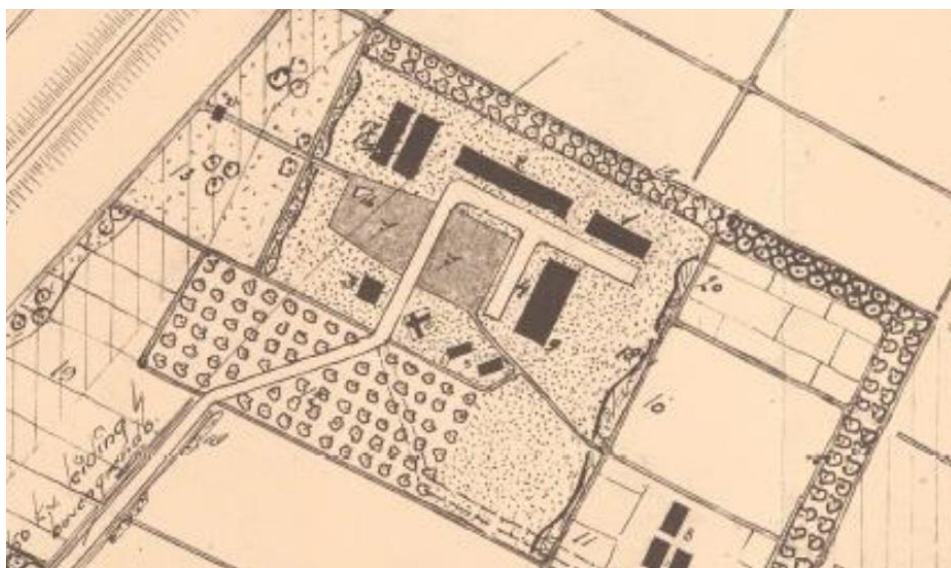
- Inleiding gemeentelijke monumentenstatus, effecten, beperkingen en kansen
Dorine van Hoogstraten, Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland
- Beleid en ervaring binnen een gemeente
Marrit van Zandbergen, gemeente Hoorn
- Mogelijke functies i.r.t./en financiering herbestemming
Peter Oussoren, Loods Herbestemming Provincie Noord-Holland
- Vragen en discussie

Daarbij werd door de experts ingegaan op de volgende vragen van de projectgroep:

- Wordt het gebouw afdoende of wellicht juist te veel beschermd met een gemeentelijke monumentenstatus?
- Zijn er nog andere mogelijkheden om het gebouw te beschermen?
Hindert een gemeentelijke monumentenstatus de gemeente Diemen bij de ontwikkeling van het gebouw en het omliggende terrein?
- Is de markt wel geïnteresseerd in het herbestemmen van een gemeentelijke monument?

1.5 Uitgangspunt gemeente Diemen

Wethouder Lex Scholten werd op 12 juli 2018 in het DiemerNieuws geciteerd: "Het meest voor de hand liggende is om er woningen te realiseren. Wij vragen de gemeenteraad nu om een krediet om het terrein rond Pantar aan te pakken, maar dat verdient zich in de komende jaren weer terug via de erfpacht." De projectgroep speelt op dit moment met de gedachte om de Grote Rietschuur te herbestemmen voor woningen (om de kosten van de restauratie/herbestemming en drainage van het omliggende terrein te kunnen dekken) en kleinschalige (vanwege de beperkte toegangswegen) horeca, als publiek toegankelijke functie. Tevens wordt beoogd om delen van het terrein te bebouwen met woningen. Het doel is om de Grote Rietschuur na de herontwikkeling onder duidelijke voorwaarden, weer af te stoten.

Deel van het ontwerp voor de terreininrichting. Het langgerekte gebouw aan de noordkant is de Rietschuur.

2. Uitkomsten expertmeeting

2.1 Rijksbeleid monumenten

Begin deze eeuw zijn de opvattingen over de omgang met monumenten veranderd. In 2009 volgde hieruit de beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg (MoMo). Gebieden werden daardoor belangrijker dan individuele gebouwen en de inzichten over de organisatie van de monumentenzorg werden anders. MoMo, dat in 2012 in werking is getreden, bevatte de volgende vier speerpunten:

- Cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening;
- Krachtigere en eenvoudigere regels;
- Herbestemming;
- Het opzetten van een kennisinfrastructuur.

Inmiddels heeft er een herijking plaatsgevonden, om te zien of het erfgoedbeleid met de bijbehorende instrumenten met ontwikkelingen als de energietransitie en de Omgevingswet aan de nieuwe eisen van deze tijd voldoet, mee kan bewegen met trends en ontwikkelingen, en toekomstbestendig is. Daarbij is ook weer volop aandacht voor herbestemming van monumentale gebouwen. Juni dit jaar volgde hieruit de beleidsbrief Erfgoed Telt, met als belangrijkste uitgangspunten:

- De instandhouding van het erfgoed voor huidige en toekomstige generaties;
- Het positioneren van erfgoed in de leefomgeving;
- Aandacht voor de verbindende kracht van het erfgoed.

2.2 Gemeentelijkbeleid monumenten

Een gemeente kan besluiten een bijzonder pand op de gemeentelijke monumentenlijst te zetten. Dit gebeurt als een pand geen nationale betekenis heeft, maar wel van plaatselijk of regionaal belang is. De gemeente heeft haar monumentenbeleid vastgelegd in een gemeentelijke monumentenverordening. De Erfgoedverordening Diemen 2015 verstaat onder gemeentelijk monument een beschermd gemeentelijk onroerend monument of terrein dat van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde.

In de Erfgoedverordening staat dat bij de omschrijving van het begrip 'gemeentelijk monument', met uitzondering van de 50-jaar grens, aansluiting is gezocht bij de omschrijving van een monument in de Monumentenwet 1988 [sinds 2016 overgegaan naar de Erfgoedwet] en dat de cultuurhistorische waarde volgens de Memorie van Toelichting de aan een bouwwerk of gebied toegekende waarde is, gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan en het gebruik dat de mens in de loop van de geschiedenis van dat bouwwerk of dat gebied heeft gemaakt. Dit is een dermate ruime omschrijving dat het ook betrekking kan hebben op zaken en gebieden met een geschiedkundige en of bouwhistorische waarde. Uitgangspunt in de Diemense erfgoedverordening is dat onder het begrip 'zaak' alleen onroerende zaken worden verstaan. Zaken die naar hun aard onroerend (kunnen) zijn, zoals een wandschildering of interieurinrichting kunnen wel de beschermde status krijgen, op basis van de redengevende omschrijving.

De Erfgoedcommissie van WZNH (nu MOOI Noord-Holland) concludeerde in haar redengevende omschrijving in 2015 dat in een gemeente als Diemen, die niet wordt gekenmerkt door een grote dichtheid van monumentale bebouwing, een dergelijk Wederopbouwland als de Grote Rietschuur van hoge architectonische en cultuurhistorische waarde belangrijk is. Juist in een omgeving waar heel veel nieuw wordt gebouwd (Plantage De Sniep) benadrukte zij de betekenis van een historisch ankerpunt dat voor de nieuw te vestigen gemeenschap het verhaal van de plek (in hedendaagse terminologie vaak aangeduid als 'placemaking en storytelling') toevoegt. Het advies was daarom om de Grote Rietschuur aan te wijzen als gemeentelijk monument om het verhaal van de plek, hier in de betekenis van de geschiedenis van de AGO, zichtbaar te houden.

2.3 Beschermen via de monumentenstatus of via het bestemmingsplan

De waarden van de Grote Rietschuur kunnen verschillend worden beschermd. Cultuurhistorische waarden kunnen als waardevolle elementen worden beschermd via het bestemmingsplan. Waarde vaste elementen zoals monumenten kunnen worden beschermd worden via de Erfgoedwet.

Bescherming van cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplan kan door er een dubbelbestemming 'waarde' aan te verbinden, bijvoorbeeld een dubbelbestemming 'waarde karakteristiek'; 'waarde cultuurhistorie' of 'waarde landschappelijk'. Bescherming kan ook door aanduidingen in het bestemmingsplan op te nemen, zoals bouwvlak, bouwaanduiding, maatvoeringaanduidingen, functieaanduidingen, gebiedsaanduidingen en figuren.

Het beschermen van waardevolle elementen in het bestemmingsplan is alleen effectief als de aanduiding 'waarde karakteristiek' en de aanduidingen gekoppeld worden aan een sloopvergunningstelsel. Hiermee kan het afbreken van gebouwen vergunningplichtig worden gemaakt. Er worden dan bepaalde voorwaarden aan sloop verbonden. De Welstand- en Monumentencommissie Diemen kan adviseren bij een aanvraag sloopvergunning.

2.4 Bescherming via de status 'gemeentelijk monument'.

Een gemeentelijk monument is een monument met een lokaal belang. Het pand wordt beoordeeld in de context van gemeentelijke bouwgeschiedenis, gemeentelijke cultuurhistorie en gemeentelijke bewonersgeschiedenis. Een gemeentelijk monument mag niet gesloopt worden. De eigenaar is verplicht om het pand te onderhouden en om het pand in stand te houden. Met ingang van de Erfgoedwet in 2016 mag de gemeente hierop handhaven.

De waarde van een monument is vastgelegd in de redengevende omschrijving. Juridisch gezien is het hele pand aangewezen tot monument. In de redengevende omschrijving kunnen elementen van bescherming uitgesloten worden. Het is ook mogelijk om delen van een object aan te wijzen, bijvoorbeeld alleen het exterieur of alleen een pui. Dit is alleen juridisch houdbaar, wanneer deze werkwijze expliciet in de gemeentelijke erfgoedverordening opgenomen wordt en vergunningsvrij bouwen bij dat soort bijzondere gevallen niet mogelijk is.

Voor het wijzigen van monumenten is een omgevingsvergunning (activiteit monumenten) verplicht. De Welstands- en Monumentencommissie Diemen adviseert alleen over de elementen die van monumentale waarde zijn. Elementen die uitgesloten zijn van bescherming kunnen zonder vergunning gewijzigd worden (de reguliere bouwvergunningen buiten beschouwing gelaten).

2.5 Wat kan er bij een gemeentelijk monument?

Ingrepen in een gemeentelijk monument zijn mogelijk, maar daarbij dient het behoud van de bijzondere waarden van het monument het uitgangspunt te zijn. De gemeente kan met de monumententstatus vooraf duidelijke eisen stellen en voorwaarden opleggen aan de ontwikkelende partij. Aanvragen voor een omgevingsvergunning voor een monument worden daarnaast door de Welstands- en Monumentencommissie Diemen beoordeeld op basis van de waarden zoals die zijn beschreven in de redengevende omschrijving. De Erfgoedcommissie van WZNH stelde in 2015 in de redengevende omschrijving de volgende waarden voor de Grote Rietschuur vast:

Architectuurhistorische waarde

Het pand is typologisch een zeldzaam exemplaar vanwege de vormgeving en uitvoering: het is niet alleen een schuur maar heeft ook kenmerken van een boerderij. De architectuur wordt enerzijds bepaald door de functionaliteit (werkruimte, droogzolder, kantine) anderzijds sluit het karakter van de boerderij aan bij de van oorsprong landelijke omgeving. De rationele eenvoud van het ontwerp is kenmerkend voor het oeuvre van de architect Frank van Klinger en voor de architectuur uit deze periode. Het is opmerkelijk dat Van Klinger en de zorgvuldige verbinding wist te maken tussen de traditie van de agrarische bebouwing in de regio en de architectuur van zijn eigen tijd, waarmee hij het ontwerp goed in zijn landelijke omgeving inpaste.

Zeldzaamheidswaarde

De integratie van architectuur en kunstwerk is typerend voor de Wederopbouwperiode (1940- 1965). Dat het kunstwerk nog in redelijke staat en in situ bewaard is gebleven, geeft het gebouw een meerwaarde. Meerdere van door van Klinger ontworpen gebouwen zijn afgebroken (o.a. Jeugdherberg Ockenburgh, Den Haag) of "vernieuwbouwd", zoals de Meerpaal in Dronten. Het is bijzonder dat de Rietschuur nog in redelijk goede staat en vrijwel ongewijzigd behouden is gebleven, waardoor het gebouw representatief is voor zijn werk en de tijdsgeest van de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw.

Gaafheid

Hoewel met name de indeling van de grote werkruimte in de loop der tijd sterk is gewijzigd door de toevoeging van kantoren en het postsorteercentrum, is de oorspronkelijke hoofdstructuur nog duidelijk herkenbaar. Hetzelfde

geldt voor de gevelindeling. Hier zijn de van oorsprong houten kozijnen van de ramen en de deuren, in de loop der tijd (maar niet overal en niet consequent) vervangen door kunststof kozijnen met dubbel glas. Toch is de rationele en ritmische opzet van het ontwerp nog als zodanig afleesbaar. De kantine en de zolder hebben nog het meest hun oorspronkelijke karakter behouden.

Cultuurhistorische waarde

Een inrichting voor geestelijk gehandicapten op een landelijk complex buiten de dorpskern is tekenend voor de toenmalige opvatting over de gezondheidszorg en de omgang met patiënten met een verstandelijke beperking.

Elk monument heeft zijn 'laadvermogen'. De ontwikkelaar heeft bij een monument de verplichting om bij herbestemming steeds de afweging te maken of de waarden van het monument niet worden aangetast. De monumentenstatus dient daarom als een belangrijke verzekering van zorgvuldigheid in het proces. Bijvoorbeeld: verduurzaming kan, mits installaties worden weggevoerd of mee ontworpen.

2.6 Duidelijke kaders voor herbestemming

Het uitgangspunt van de projectgroep om in de aanbesteding voor de ontwikkelaars de uitgangspunten en duidelijke voorwaarden voor de herbestemming op te nemen, wordt afgeraden. Uit ervaring van de experts blijkt dat dergelijke afspraken juridisch geen stand houden en er niet op vertrouwen afspraken gemaakt kunnen worden over de bescherming van de waarden en de verantwoordelijkheden die de ontwikkelaar daarin heeft, ook bij beheer en verkoop nadat de gemeente het pand weer afstoot.

Als dit niet via gemeentelijke monumentenstatus is vastgelegd, zal tijdens de ontwikkeling blijken dat de financiën leidend zijn in de ontwerpkeuzes. Los van de twijfels die de experts uitspreken over het nut van het achteraf beschermen van het gebouw met een gemeentelijke monumentenstatus, wijst zij er op dat marktpartijen minder snel zullen ingaan om de tender waarbij achteraf beschermen het uitgangspunt is, omdat dit vooraf voor te veel onzekerheid zorgt.

Geadviseerd wordt vooraf ook de omgeving van het monument bij de herontwikkeling van de Grote Rietschuur mee te nemen, bijvoorbeeld door te verplichten om de erfafscheidingen mee te laten ontwerpen. Vergunningsvrij bouwen geldt niet bij monumenten. Daarbij kan ook het gebied rondom het monument worden meegenomen. Een ervenconsulent kan hierover adviseren. Uitgangspunten zouden de openheid van het oorspronkelijke terrein, de restanten van de windsingel en het oorspronkelijke karakter van een landgoed kunnen zijn. Het komt bijvoorbeeld voor dat bij boerenerven de aanwezigheid van fruitbomen wordt beschermd via een kapvergunning en terugplantplicht.

Tevens wordt geadviseerd goed na te denken over de vorm van aanbesteding. Het plan om het volledige project door een ontwikkelaar te laten uitvoeren zal zorgen voor druk op de planologische ruimte, waarbij het monument het sluitstuk wordt van de begroting. Benadrukt wordt dat vooraf goed moet worden nagedacht over het proces dat de projectgroep wil starten met de herbestemming van het gebouw en de herinrichting van het omliggende terrein, zodat dit niet tot gevolg heeft dat de Grote Rietschuur langdurig leeg komt te staan. De gemeente moet sturen, duidelijke politieke keuzes maken en vooraf vastleggen wat haar doelstellingen zijn.

2.7 Functie

De projectgroep speelt op dit moment met de gedachte om de Grote Rietschuur te herbestemmen voor woningen en kleinschalige (vanwege de beperkte toegangswegen) horeca, als publiek toegankelijke functie. Geadviseerd wordt echter om goed te onderzoeken welke alternatieve functies mogelijk zouden zijn, in plaats van de beoogde woningbouw, om de kosten van de restauratie/herbestemming en drainage van het omliggende terrein te kunnen dekken. De investering die gedaan moet worden voor herbestemming naar woningen is veel groter dan bij collectieve functies. De impact die deze ingreep heeft op de bijzondere waarden van het pand is bovendien groot.

Het advies is om daarom van tevoren te onderzoeken welke marktpartijen geïnteresseerd zouden zijn in restauratie en herbestemming met een combinatie van bijvoorbeeld een functie van werkruimte (voor bijvoorbeeld startups) en lichte horeca. Stadsherstel Amsterdam en BOEi worden aangedragen als mogelijke geïnteresseerde partijen.

Uitkomsten expertmeeting Grote Rietschuur, Diemen

Als alternatieve functie wordt een broedplaats voorgesteld. Via Bureau Broedplaatsen vanuit de gemeente Amsterdam kunnen organisaties [subsidie aanvragen](#) voor het realiseren van broedplaatsen op bijzondere locaties binnen de Metropool Regio Amsterdam. Het doel van deze subsidie is het mogelijk maken van nieuwe woon- en werkruimte voor CAWA-creatieven (Commissie Ateliers (Woon)werkplaatsen Amsterdam) door het subsidiëren van onrendabele bouwkosten bij de start van nieuwe broedplaatsen. In plaats van het aanvragen van deze subsidie door de gemeente Diemen zelf, lijkt het logischer dat dit door een nog op te richten stichting Grote Rietschuur gedaan wordt, die dan ook verantwoordelijk wordt voor de exploitatie, óf door een partij als BOEi of Stadsherstel Amsterdam.

Het advies is om goed te onderzoeken wat de nieuwe functie van het gebouw zou kunnen toevoegen aan de wijk Plantage De Sniep. Er is vraag naar meer woningen, maar de vraag is ook wat dit voor de wijk oplevert. Wat is het publieke belang in dezen? Het gebouw kan een verbindend element worden, met toegevoegde waarde voor de buurt. Herbestemmen naar een woonfunctie kan in een later stadium altijd nog, maar andersom wordt het lastig om daarna nog een alternatieve functie in de wijk in te passen. Het advies van de experts is: kijk als gemeente niet alleen wat het financieel oplevert, maar naar wat het oplevert voor de buurt. Een tussenoplossing zou kunnen zijn om de publieke functie mogelijk te maken door verhuur vanuit de gemeente.

2.8 Subsidies

In veel gevallen biedt een haalbaarheidsonderzoek inzicht in de doorlooptijd, de kosten en de opbrengsten van een herbestemming. Ook kan een goed inzicht in de exploitatiemogelijkheden nodig zijn. Door vooraf de juiste vraagstukken te onderzoeken, worden beter afgewogen beslissingen over (de wijze van) herbestemming genomen. Een haalbaarheidsonderzoek vergroot de kansen op succes omdat het inzicht geeft in de doorlooptijd, de kosten en de risico's.

In september 2017 heeft Polderman, Bureau voor Monumenten- en Restauratieadvies i.s.m. Buro Spoomaker en Vianen Bouwadvies onderzoek gedaan naar de bouw- en cultuurhistorische kenmerken en de bouwkundige staat van het monument. Hierdoor kan een goede inschatting worden gemaakt van de kosten en mogelijkheden van eventuele aanpassingen en van achterstallig onderhoud.

Een haalbaarheidsonderzoek moet ook inzicht geven in de impact van een beoogde nieuwe functie van het monument, zowel op de omgeving als financieel. De financiële haalbaarheid van de herbestemming of het voortgezette gebruik is immers van groot belang voor alle betrokkenen. Daarnaast bevat een haalbaarheidsonderzoek een energiescan. Deze gaat over de wijze waarop binnen dit specifieke monument energie bespaard kan worden. Met een aanvullend onderzoek of in samenwerking met de Loods Herbestemming Monumenten van de Provincie Noord-Holland zouden deze aspecten verder onderzocht kunnen worden.

Om een herbestemming vorm te geven moet bijna altijd geïnvesteerd worden. Het gebouw heeft aanpassing nodig en soms ook restauratie en onderhoud. Die investering wordt in de meeste gevallen via exploitatie terugverdiend. Een herbestemming kan op veel manieren gefinancierd worden. Omdat het om vastgoed gaat zijn hypothecaire leningen uiteraard mogelijk, maar ook crowdfunding en subsidies kunnen een belangrijke rol spelen. Voor subsidies verwijzen we hier naar de rubrieken restauratie en onderhoud. De provincie verstrekt laagrentende leningen voor herbestemming via het [Fonds herbestemming, verduurzaming en restauratie van monumenten](#).

Bronnen

Ateliers & Broedplaatsen Amsterdam	- Website Ateliers & Broedplaatsen Amsterdam
DiemerNieuws	- Grote Rietschuur gered van sloop, 12 juli 2018
Gemeente Diemen	- Erfgoedverordening Diemen 2015
Polderman	- Transformatieplan Hoofdgebouw voormalige A.G.O. arbeidsinrichting Diemeroord, september 2017
Provincie Noord-Holland	- Monumentenwijzer
Restauratiefonds.	- Website Restauratiefonds
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	- Dossier Erfgoed Telt
WZNH (MOOI Noord-Holland)	- Redengevende omschrijving Erfgoedcommissie "De Grote Rietschuur" Diemen, november 2015
Afbeelding voorzijde	- Ana van der Mark, MOOI Noord-Holland
Afbeelding p.4	- Frank van Klingeren, Bouwtekeningen, archief gemeente Diemen

**MOOI
NOORD-
HOLLAND**
ADVISEURS
OMGEVINGSKWALITEIT

Het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland is een samenwerking tussen MOOI Noord-Holland en Stichting NMF en wordt mogelijk gemaakt door de Provincie Noord-Holland en de RCE.

info@steunpunterfgoednh.nl | www.steunpunterfgoednh.nl